SOCIALE RADIUS

De denkbeeldige ruimte tussen het individu en zijn sociale omgeving; binnen het eigen territorium en in de openbare ruimte.

inbo
Urban Strategy

inbo
Urban Strategy

Colofon
Amsterdam, december 2020

Auteurs, fotografie en illustraties:
Manon Poliste, Mark Lebbink en Stefanos Filippas

Een speciale dank gaat uit naar:
De geïnterviewden. Zij vertelden ons over de impact van corona op hun onderneming, sociale leven en werk.

Onze collega's. Zij dachten actief met ons mee en deelden hun ervaringen in deze coronatijd.

Het bestuur van Inbo. Zij gaven ons tijd en ondersteuning.

De eindredacteur. Hij ging met de toverstaf over onze teksten heen.

Niet alle rechthebbenden van de gebruikte afbeeldingen en achtergrondinformatie konden worden achterhaald. Belanghebbenden wordt verzocht contact op te nemen met Inbo.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, hetzij mechanisch door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

All rights reserved.

Voor vragen en informatie: info@inbo.com

SOCIALE RADIUS

De denkbeeldige ruimte tussen het individu en zijn sociale omgeving; binnen het eigen territorium en in de openbare ruimte.

INHOUD

4	**Introductie**
6	**Een veranderende sociale radius**
6	Eerste maatregelen
8	Een nieuw perspectief
12	**Superhelden in een nieuwe realiteit**
28	**Tijdlijn**
32	**Fotoreportage**
86	**Interviews**

INTRODUCTIE

Op de golven van het coronavirus verandert de stad

De coronamaatregelen zorgen ervoor dat de afstand die we tot elkaar houden verandert. Hierdoor ontstaan er initiatieven om de openbare ruimte anders in te richten en manieren om, op gepaste afstand, nader tot elkaar te kunnen komen. Tegelijk blijkt thuiswerken en afstand houden tot elkaar niet in elke situatie werkbaar of gewenst.

Dat zorgt soms voor frictie en frustratie. Deze veranderende afstand die we tot elkaar houden; in ruimtelijke-, sociale- en maatschappelijke zin, noemen we ‘sociale radius’.

Een grondige analyse met een ruimtelijke inslag

In dit document kijken we door de ogen van drie ontwerpers, een architect, een interieurarchitect en een stedenbouwkundige naar de veranderingen van deze sociale radius.

Wat betekent dit voor de stad, de wijk, de buurt en thuis? We besteden extra aandacht aan de zachte kant, het individuele verhaal. Ook geven we een voorzichtig doorkijkje naar de maatschappelijke gevolgen.

Laten we terugval voorkomen

Deze analyse laat zien dat de pandemie een enorme potentie voor innovatie blootlegt. Maar het laat ook zien dat het bestaande ongelijkheden en polarisatie versterkt.

Dit document is een aanzet tot een dialoog die binnen maar vooral ook buiten ons eigen vakgebied gevoerd moet worden.

Zodat we onszelf, andere ontwerpers, beleidsmakers en politici eraan herinneren dat, naast mooie initiatieven maken in de buurt, een duurzamere en bestendige stad ook onze verantwoordelijkheid is.

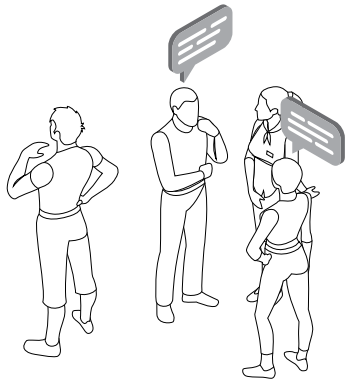

voor coronavirus

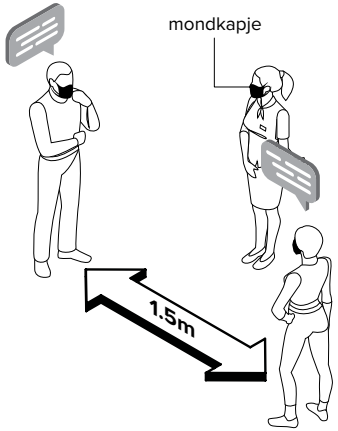

met coronavirus

EEN VERANDERENDE SOCIALE RADIUS

1 Is het niet vreemd hoe we voor de pandemie met elkaar omgingen in openbare ruimtes? Korte afstand tot anderen lijkt iets uit een ver verleden, net als een knuffel, een kus of het schudden van handen.

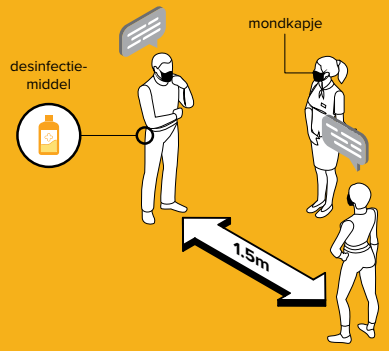

2 De anderhalvemetersamenleving bepaalt ons leven sinds maart 2020. Zo veel mogelijk thuisblijven, weg van drukke plekken, werd de norm. Als we dan toch naar buiten gingen werden nieuwe regels en gewoontes geïntroduceerd om afstand te houden, ook droegen we mondkapjes en wasten we onze handen grondig.

3 Openbare ruimtes binnen en buiten moesten snel klaargemaakt worden voor de nieuwe realiteit. De gemeentes en ondernemers deden hun best om de nieuwe maatregelen te communiceren met borden, pijlen, stickers en andere elementen.

In veel gevallen werden bestaande technologieën, zoals digitaal vergaderen of contactloos betalen de norm.

Het werd snel duidelijk dat onze steden niet voorbereid waren op zo'n soort crisis. Frustratie onder de bewoners groeide door de tijd, terwijl de maatregelen niet verplicht werden gesteld of onduidelijk werden gecommuniceerd.

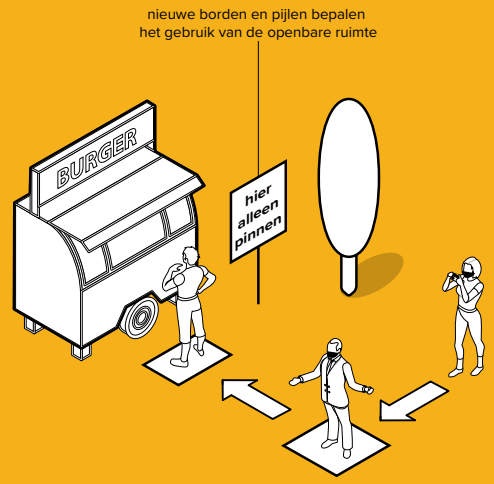

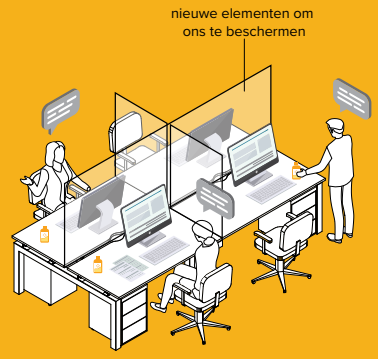

4 Onze werkomgevingen veranderden ook drastisch. Schermen werden tussen werknemers geplaatst, pijlen en lijsten moesten bepalen wie waar kon gaan en staan. Thuiswerken werd daarna al snel de norm. Toch was thuiswerken niet voor alle professies mogelijk en moesten zij nog steeds naar werk.

5 Sociale interacties zijn een belangrijk onderdeel van onze samenleving. Nieuwe en bestaande middelen werden ingezet om men met elkaar in contact te houden: en toen het fysiek niet meer kon. Videobellen werden in mum van tijd de norm, en werden naast privé situaties ook voor in het werk toegepast.

6 De quarantaine forceerde mensen met creatieve oplossingen en ideeën te komen om de negatieve impact van de crisis te minimaliseren. Balkons en tuinen werden het belangrijkste toevluchtsoord voor ontspanning tijdens de hete zomermaanden. Deze ruimten werden dan ook actief gebruikt en waar nodig aangepast.

Veel daken werden ingezet voor activiteiten als sporten of zonnen.

Relaties met de buren werden sterker naarmate thuisblijven de norm werd. Hulp voor mensen in de buurt werd dan ook vaker georganiseerd, met name voor ouderen en de jongsten.

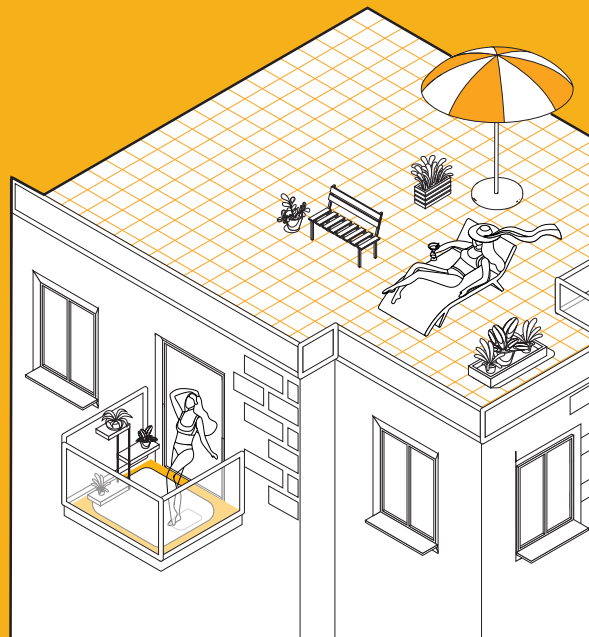

EEN VERANDERENDE SOCIALE RADIUS

Corona: het gespreksonderwerp van de dag
Rond mei-juni 2020 kwamen oude gewoonten voorzichtig terug. Kantoren en horeca gingen weer open en contactberoepen kregen weer de ruimte. De nieuwe anderhalvemetersamenleving kwam met enige onzekerheid op gang. Het voelde tegennatuurlijk voor ons knuffelige Nederlanders. Geen handen meer schudden. Geen omhelzingen meer. Niet meer zoenen.

Corona werd en bleef een belangrijk gespreksonderwerp. *'Wat vind jij van de coronaregels, de bruiloft van Grapperhaus, de protesten op de Dam, de verjaardagsbarbecue die mijn buren gaven?'* Onderwerpen die normaal gesproken tussen neus en lippen werden besproken, in de wandelgangen, in de kantine of op het schoolplein. Onderwerpen waar iedereen zijn eigen oordeel over is gaan vellen. Met als resultaat een stortvloed aan meningen over de invloed van de coronapandemie op onze gebouwde en sociale omgeving. Variërend van 'alles wordt anders' tot 'alles blijft uiteindelijk hetzelfde'. Feit is dat deze pandemie bestaande tendensen kan accelereren of juist laten verdwijnen.

Een nieuw leven in een slapende stad
De stilte en leegte waren pijnlijk om te zien, maar ze brachten ook veel moois. In Amsterdam werden de grachten een oase van rust. De lege Dam toonde ongekende vergezichten. Zo veel straten waar je weer rustig kon wandelen en struinen. En door heel Nederland maakten thuiswerken en zorg op afstand noodgedwongen een ontwikkeling door die we tot voor kort niet voor mogelijk hielden.

Never let a good crisis go to waste
(Winston Churchill - 1945)

Nu koffiemachine gespreken wegvallen zoeken we andere manieren om even te pauzeren. (foto: Robby van Moor)

De caleidoscoop der opvattingen
Als reactie op de pandemie en haar invloed op de ruimtelijke orde ontstond een caleidoscoop aan opvattingen en denkrichtingen. Niet vanuit herbezinning, maar vanuit de behoefte om in sneltreinvaart te reageren. Er werden verhalen geschreven waarin stond dat de anderhalvemetersamenleving grote consequenties zou hebben voor de inrichting van straten en openbare gebouwen. Breder, meer gericht op het houden van afstand. Er verschenen pleidooien in dagbladen voor vergroening en het autovrij maken van straten in de stad omdat er tijdens de pandemie minder woon-werkverkeer zou zijn. Weer anderen zagen de pandemie als generale repetitie voor de omgang met effecten van klimaatverandering. Voor hen is de coronapandemie de wegbereider van de duurzame CO2-arme en energieneutrale samenleving.

Het zijn allemaal snelle voorspellingen over veranderingen in de ruimtelijke ordening, naar aanleiding van ingrijpende actuele gebeurtenissen. Maar architectuur en stedenbouw zijn bewegingen die tijd vragen. De waan van de dag is niet direct terug te zien, grote veranderingen en omslagpunten zijn pas na langere tijd zichtbaar.

Ruimtelijke orde reageert op de economie
Historisch gezien zijn veranderingen in de ruimtelijke orde vaak het gevolg van economische veranderingen, van de manier waarop we werken (ons geld verdienen) en van de invloed van technologie op onze leefpatronen (auto, vliegtuig, internet en smartphone). In het geval van de pandemie zijn het niet hygiëne en ziekte die het grootste effect hebben op de ruimtelijke ordening. Veel groter is het effect van economische transformaties die door de pandemie in gang zijn gezet. Naast terugkijken hebben we ook om ons heen gekeken. Want de coronapandemie heeft ook buiten steden en buiten Nederland enorme gevolgen. We hebben diverse trends en ontwikkelingen bekeken om antwoord te kunnen geven op de vraag: wat gaat er gebeuren in de Nederlandse gebiedsontwikkeling?

Na corona: bouwen in het weiland of bouwen in de stad?
Het afgelopen halfjaar kwamen regelmatig aannames langs die de ruimtelijke ordening kunnen beïnvloeden. Aannames die ons anders laten kijken naar woningen, buurten, wijken, dorpen en steden. Door het afnemen van werken op kantoor willen steeds meer mensen buiten de stad wonen, in suburbane of dorpse woonmilieus. Het wonen in de stad is simpelweg minder noodzakelijk. Dat betekent dat voor woningen binnen en buiten de stad een werkruimte of thuiskantoor steeds belangrijker wordt. Daarnaast neemt de kantoorgerelateerde service-economie af. Levendige en drukke werkgebieden en stadsbuurten krijgen een andere invulling.

Uitgestorven Zuidas

De stad wordt tegelijk dood en onsterfelijk verklaard. Maar ondanks de coronadip zal de aantrekkingskracht van de stad, die al duizend jaar onafgebroken een comfortabele plek is voor leven, wonen, zaken en innovatie, niet veranderen. Dit zegt Joost van den Hoek (Director of Urban Planning, Inbo). De stad biedt fysieke interactie tussen mensen, directe toegang tot diensten, services en voorzieningen, de kans op onverwachte maar gewenste ontmoetingen. Deze kwaliteiten zullen de mens altijd naar de stad doen verlangen.

Voorlopig genoeg te doen
We weten nog niet hoe en wanneer er een vaccin komt tegen corona. En we weten niet of we meteen weer massaal gaan vliegen en shoppen als het er uiteindelijk is. Hoe we de onvermijdelijke economische en sociaalmaatschappelijke dip doorkomen. Hopelijk maken we het in elk geval in goede gezondheid mee.

Het eerste deel van de sociale radius laat alleen de signaleringen zien, in plaats van direct een oordeel te vellen over de bebouwde omgeving. Het is goed om ons te realiseren dat het fysieke welbevinden van de mens een grote invloed heeft op stedenbouw en architectuur.

CAFÉ KOOSJ
DOCHTER VAN STEVENS

SUPERHELDEN IN EEN NIEUWE REALITEIT

In het coronatijdperk is alles anders. We moeten afstand houden, we werken thuis en we blijven zoveel mogelijk thuis. Door de restricties verandert de sociale radius van ons dagelijks leven. De afstand die we tot elkaar houden en onze verplaatsingsmogelijkheden worden gestuurd en beperkt. We passen ons aan om gezond te blijven. We gebruiken de buurt anders. We zoeken op nieuwe manieren contact met elkaar.

Welke kwaliteiten van onze buurt kunnen we benutten wanneer onze sociale radius verandert? Hoe ontwerpen we overgangen vanuit de privésfeer naar de openbare ruimte die de kwaliteit van ons dagelijks leven verbeteren?

Sommige mensen worden zwaar getroffen. Veel aandacht gaat uit naar initiatieven die deze mensen ondersteunen met creatieve oplossingen. Dit zijn onze ‘superhelden’.

In deze reeks laten we echte verhalen zien van alledaagse superhelden die de strijd aangaan met het virus, de eenzaamheid en de verveling. We lezen hoe zij contact maken met buren, welke waarde het pleintje voor de deur heeft en welke bijzondere initiatieven in het lokale park ontstaan.

Mooie verhalen, waarvan we iets kunnen opsteken voor toekomstige plannen met betrekking tot ruimtelijke ontwikkeling en architectuur. Laten wij als ontwerpers en adviseurs van deze helden leren en met hen de stad, de buurt en onze huizen herwaarderen.

HOOFDSTUK 1
SUPER OMA'S & OPA's

Balkonbeweging
In beweging blijven is voor iedereen belangrijk, maar tijdens de pandemie niet altijd even makkelijk. De combinatie van gesloten fysiopraktijken en sportscholen leverden in combinatie met een continue blijvende vraag naar de mogelijkheid om actief te blijven mooie initiatieven op. In de tuin van verzorgingshuis Santvoorde in Baarn werd met een luidspreker en in het zicht van de kamers een 'senioren-workout' georganiseerd. Vanaf de balkons en van achter de ramen deden een flink aantal bewoners enthousiast mee.

Vraag en aanbod
Als jij niet naar de sportschool kan, brengen wij de sportschool naar jou! Initiatieven om op creatieve manieren met de corona maatregelen in de hand, activiteiten te organiseren komen razendsnel op. Vraag naar beweging, samenkomst, livemuziek en buiten dineren blijft bestaan en de aanbieders van deze activiteiten moesten vaak met de bestaande activiteiten stoppen. Een perfect recept voor innovatie. Ook het gebruik van de ruimte verandert sterk; de binnentuin wordt een podium, het balkon wordt de sportschool en het raam wordt een belangrijk medium voor interactie.

Lessen voor onze woningen, wijken en steden

1. Nieuw gebruik en nieuwe betekenis balkons.

1A. Balkons moeten groot genoeg zijn voor beweging om er bijvoorbeeld te kunnen sporten.
1B. Er moet uitzicht zijn op de openbare ruimte.
1C. Als het balkon beschut is, kan er eerder en langer buiten worden gesport.

2. Nieuwe invulling van de openbare ruimte.

2A. Bestraatte of groene delen van de openbare ruimte zijn geschikt voor instructeurs.
2B. De openbare ruimte moet vrij zijn van grote verkeersdrukte.
2C. Hoe meer woningen uitkijken op de activiteit, hoe groter het bereik.

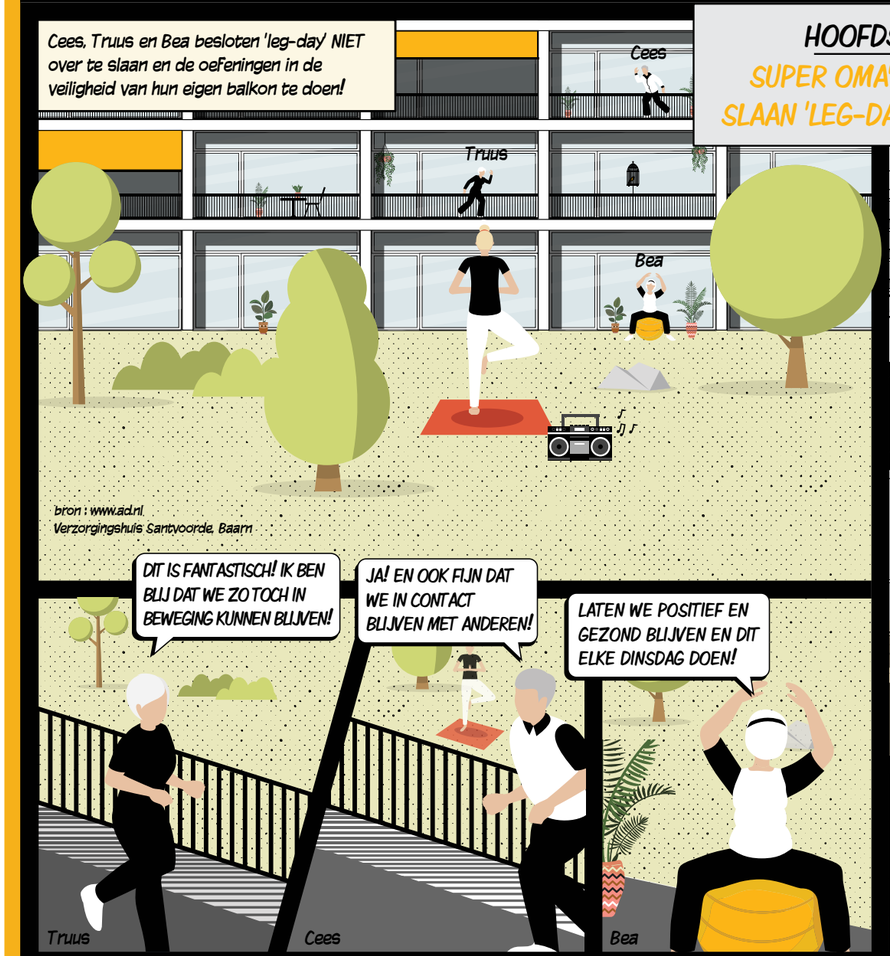

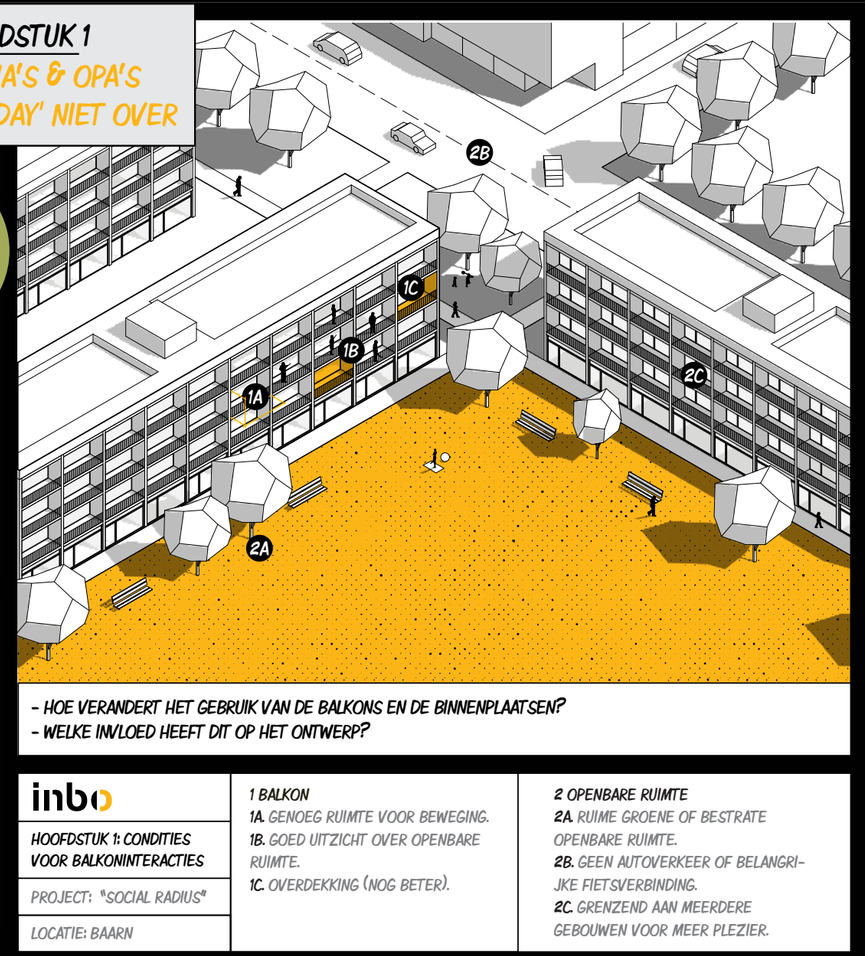

HOOFDSTUK 2
OP BERENJACHT

Berenjacht in Nederland

Voor iedereen eind maart 2020 doorhad dat de berenjacht was geopend, kwam het op social media al voorbij. In slechts enkele dagen werd het razend populair. De massale zoektocht naar knuffelberen voor het raam is te danken aan Nina, de oprichtster van de Facebookpagina 'Wij gaan op berenjacht'. De zus van Nina woont in Australië, daar is de berenjacht een bekend begrip, afgeleid van het prentenboek uit 1995 'Wij gaan op berenjacht'. In dit boek gaat een vader met zijn vier kinderen op berenjacht en beleeft spannende avonturen. Tijdens de lockdown bleek het een manier om kinderen af te leiden van het coronavirus.

Eenvoud met effect

Een eenvoudig idee: mensen zetten een knuffelbeer voor het raam en buurtbewoners gaan met hun kind(eren) een blokje om, op zoek naar beren in de eigen buurt. De berenjacht heeft meer effect dan was voorzien, namelijk:

- De interactie met eenzame, aan huis gekluisterde ouderen. Zij zien mensen voor het raam staan.
- Het wedstrijdelement binnen gezinnen: zoveel mogelijk beren spotten. Het activeert het brein. En het zorgt ervoor dat men even weg is uit de dagelijkse sleur.
- We gaan massaal naar buiten. We krijgen frisse lucht en beweging, en werken aan wat het immuunsysteem activeert. Fysiek en mentaal worden mensen uit hun bubbel getrokken.

Lessen voor onze woningen, wijken en steden

1. Nieuw gebruik en nieuwe betekenis van gevels aan de straat.

1A. De interactie tussen mensen in de woning en mensen op straat. De straatgevel functioneert in twee richtingen: men wordt uitgenodigd om (voor een deel) naar binnen te kijken. En binnen heeft men zicht op de reuring buiten.
1B. Optische vergroting van de woning door zicht naar buiten.

2. Mensen leven meer naar buiten toe.

2A. De straat als publiek speeldomein.
2B. Levendigheid op straat verhoogt veiligheid in de buurt.
2C. De stoep biedt voldoende ruimte voor zowel verplaatsing als vermaak.

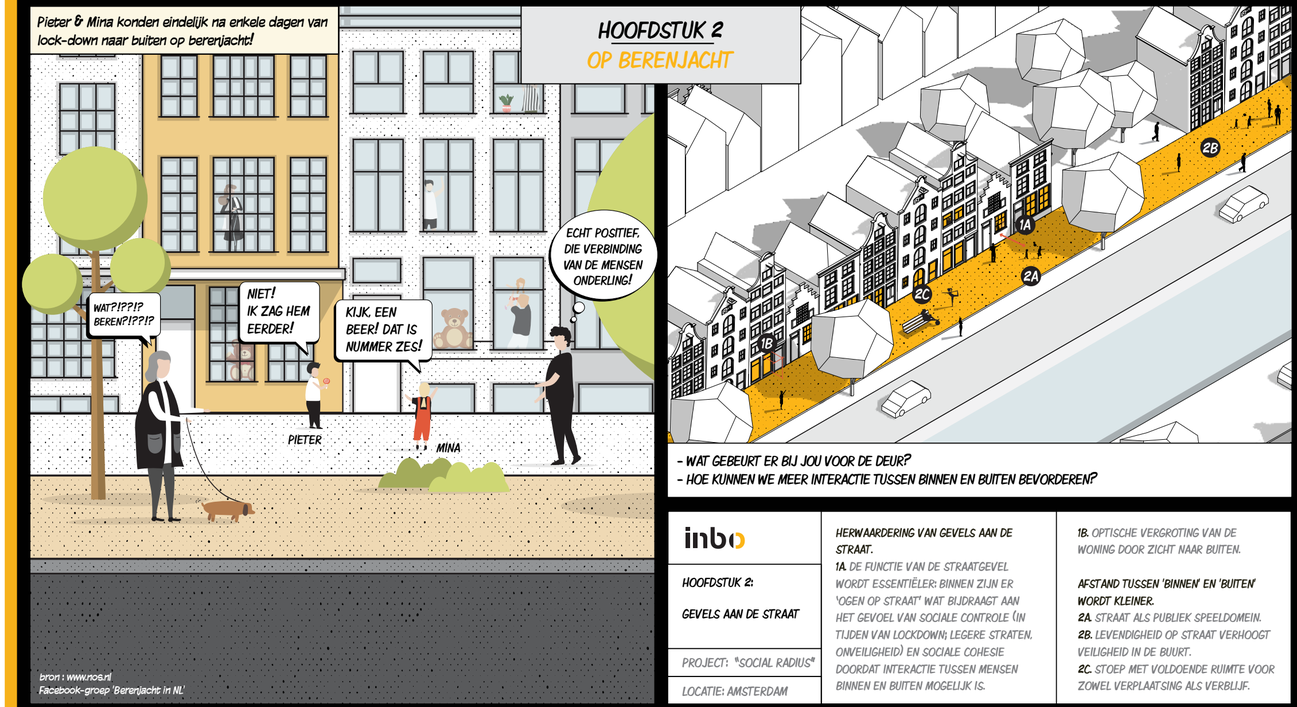

HOOFDSTUK 3
MEER RUIMTE VOOR MENSEN

Openbare ruimte voor inwoners
Met het voorjaar en de zomer(vakantie) in aantocht besloten steden om delen van de stad terug te geven aan de inwoners. Zij mochten met ideeën komen voor de ruimte die was vrijgekomen door het afgenomen autoverkeer. Wat begon met een leefstraat, evolueerde in compleet omgetoverde vakantiestraten. Gemeenten maakten de uitvoering mogelijk met minimale vergunningsbeslommeringen.

Initiatieven
- In een leefstraat wordt de straat tijdelijk afgesloten voor (doorgaand) verkeer. Het geeft bewoners de ruimte om hun straat tijdelijk anders in te richten en stimuleert zo interactie.
- In een vakantiestraat kunnen buurtbewoners samenkomen en activiteiten organiseren.
- In fietsstraten gebruiken fietsers de autoweg waardoor de stoep breder wordt. Kinderen kunnen deze ruimte gebruiken om te spelen en ondernemingen kunnen hun grondgebied uitbreiden.
- In de terassenstraat worden parkeerplaatsen teruggegeven aan ondernemers, die met dit terras meer klanten kunnen aantrekken.

Lessen voor onze wijken en steden

1. Nieuw gebruik en nieuwe betekenis voor de stoep en de straat.

1A. Bij minder autoverkeer kunnen rijstroken of parkeervakken - tijdelijk of permanent - een nieuwe invulling krijgen om sociale interactie en de economie te stimuleren.
1B. Als autoverkeer uit de straat verdwijnt kan de rijbaan een fietspad zijn, en kunnen eventueel bestaande fietspaden en -stroken als stoep worden gebruikt.
1C. Straten hebben een flexibele inrichting nodig, zodat het gebruik door de tijd heen kan veranderen.
1D. De stoep is een belangrijke ontmoetingsplek in de buurt die genoeg ruimte nodig heeft om andere functies te vervullen.
1E. Het moet eenvoudig zijn een ander vervoermiddel te kiezen dan de auto. Maak fietsen, lopen en ov-gebruik toegankelijk.

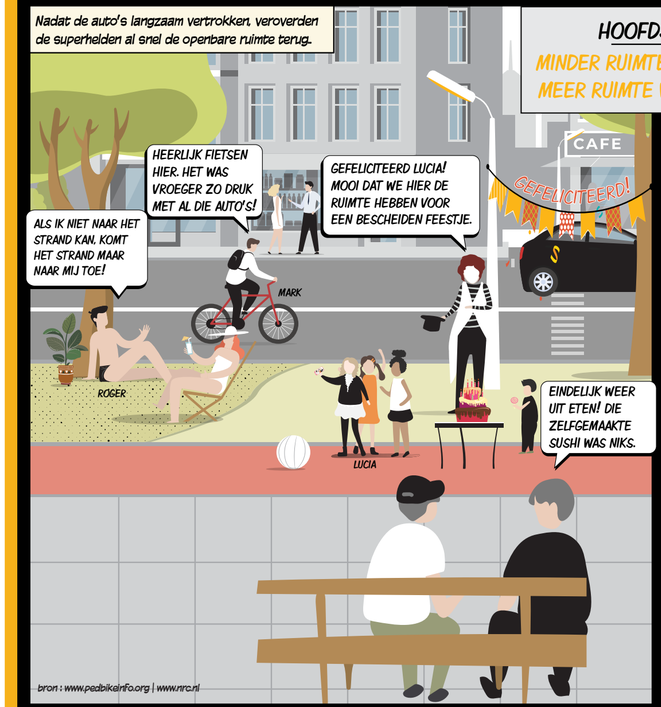

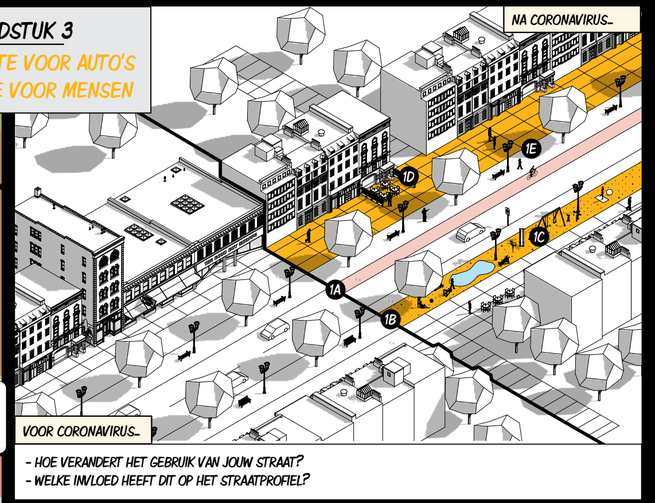

inbo

HOOFDSTUK 3:

MINDER RUIMTE VOOR AUTO'S MEER RUIMTE VOOR MENSEN

PROJECT: "SOCIAL RADIUS"

LOCATIE: ROTTERDAM

CREËER RUIMTE VOOR NIEUWE TIJDELIJKE OF PERMANENTE INVULLING DOOR VERPLAATSEN OF VERMINDEREN VAN AUTOVERKEER.

1A. LAAT FIETSERS GEBRUIK MAKEN VAN DE RIJBAAN.
1B. GEEF PARKEERVAKKEN EEN NIEUWE INVULLING.

1C. DEEL DE STRATEN FLEXIBEL IN, ZODAT HET GEBRUIK DOOR DE TIJD KAN VERANDEREN.
1D. MAAK DE STOEP RUIM, ZODAT HET EEN BELANGRIJKE ONTMOETINGSPLEK WORDT EN DAARNAAST NOG ANDERE FUNCTIES KAN VERVULLEN.
1E. STIMULEER LOPEN, FIETSEN EN HET GEBRUIK VAN OV EN ONTMOEDIG AUTOGEBRUIK.

HOOFDSTUK 4
HET DAK OP

Alternatief voor de openbare ruimte
Het werd zomer en de temperatuur nam toe. Binnen was het warm, mensen hadden behoefte aan frisse lucht en een bruin tintje. Voor veel Nederlanders is er geen park op loopafstand. Met 34 graden op de thermometer ging men massaal naar het strand, waterplassen, meren en bossen. Dit ging in tegen het advies om zoveel mogelijk in de nabije omgeving te blijven en drukke plekken te mijden.

Het alternatief in de drukke stad
Vooral in steden was het lastig om buiten te kunnen genieten. Straten en parken werden steeds voller. Het dak werd de nieuwe plek om rustig (met buren) te kunnen genieten van de buitenlucht. Een antwoord op de restricties in de eigen, vertrouwde omgeving.

Niet alleen inwoners gingen meer het dak op. Ook ondernemingen zagen in dat door de maatregelen de buitenruimte ineens belangrijker werd. Het werd een instrument voor interactie en sociale omgang, voor ondernemers zelf en hun omgeving. In Haarlem-Centrum werd een dak van een sportschool gebruikt om alsnog open te kunnen blijven en op afstand te kunnen sporten. Net buiten het centrum gingen buurtbewoners samen barbecueën. Ieder gezin bleef op zijn eigen plek en toch voelde het samen.

Lessen voor onze woningen en wijken

1. Het dak

1A. Platte daken lenen zich uitstekend voor divers gebruik.
1B. Er is ruimte voor een daktuin, yoga, zonnen en vele andere activiteiten.
1C. Daken bieden nieuwe, prachtige uitzichten op de stad en onze gemeenschappen.

2. Nieuwe openbare ruimtes

2A. Een dakterras kan in het geval van een gedeelde trappenhal uitstekend worden gedeeld met de buren.
2B. Ondernemingen, zoals scholen of sportscholen, kunnen hun daken gebruiken voor activiteiten, voor henzelf of voor de buurt.

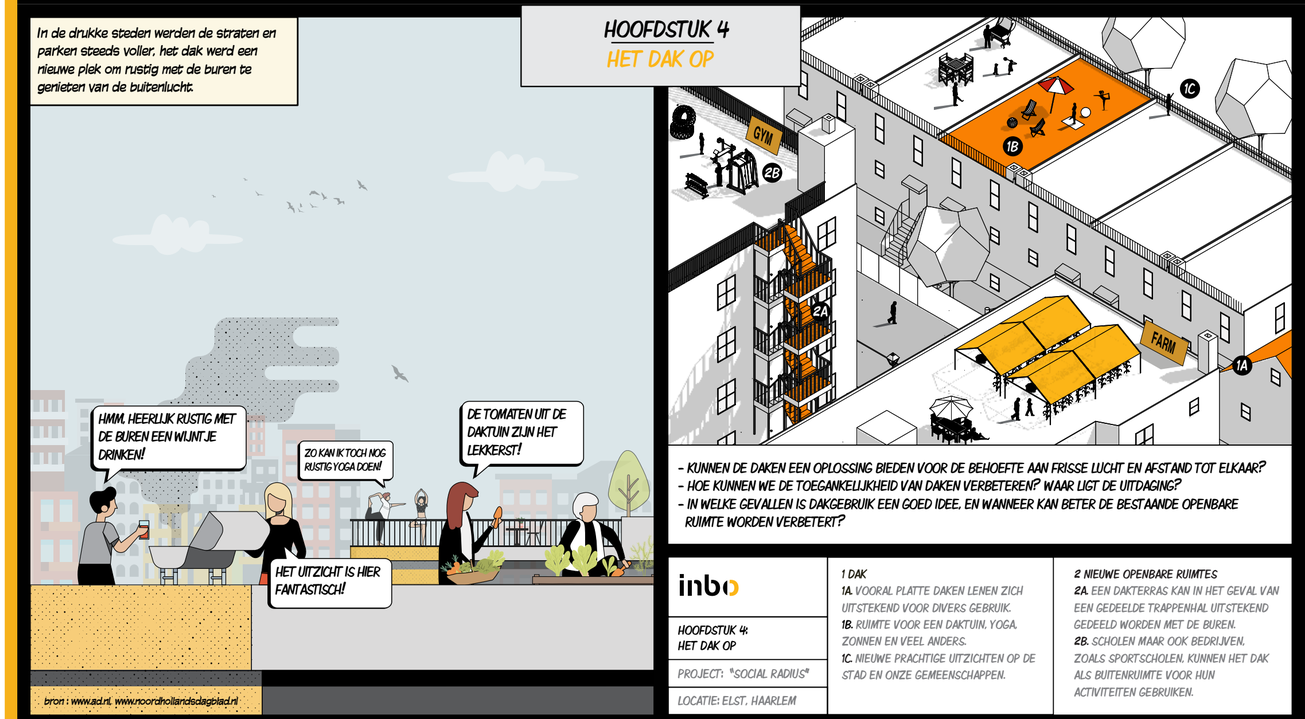

HOOFDSTUK 5
NIEUWE REGELS

Regels om zelf te regelen
Iedere ondernemer stond te springen om weer open te gaan. Voordat dit daadwerkelijk mocht, moesten zij voldoen aan regels en richtlijnen. De overheid bood handvatten aan. Echter moest men zelf de richtingspijlen, tekens, etc. aanbrengen in en rondom de onderneming.

Invloed op de mens
De aanduidingen veroverden de openbare ruimte en creëerden gemengde gevoelens bij mensen. Het weerhield inwoners ervan de vertrouwde bakker te bezoeken. Maar het weerhield mensen er niet van om 2 uur in de rij te staan voor de Ikea. Door de nieuwe regels in de openbare ruimte kon men niet meer dwalen en zwerven. Ondernemingen gingen samen met gemeenten in gesprek om (winkel)straten zo aangenaam mogelijk te maken.

Lavendel en pijlen
In de Koopgoot (Rotterdam) moesten stickers en lavendel zorgen voor een coronaproof winkelgebied. Bloempotten met lavendel verdeelden de Koopgoot in tweeën. De strepen op de grond gaven de looprichting aan. Om het eenrichtingssysteem in goede banen te leidden, stonden aan beide ingangen van de Koopgoot beveiligers die bezoekers attendeerden op de looprichting én verwezen naar desinfectiepalen.

Lessen voor het herontwikkelen van de openbare ruimte

1. Flexibiliteit

1A. Er zijn concepten nodig voor een flexibele openbare ruimte, die zich kan aanpassen aan veranderende eisen en behoeften van mensen. Pijlen en verf verwateren in de loop der tijd. Technologie zou een grotere rol kunnen spelen.

2. Nudging

2A. De mens verandert zijn of haar gedrag niet snel uit zichzelf. Nudging is het stimuleren van menselijk gedrag, in dit geval om hen een bepaalde routing te laten volgen.
2B. We moeten technieken en middelen om regels aan te duiden heroverwegen.

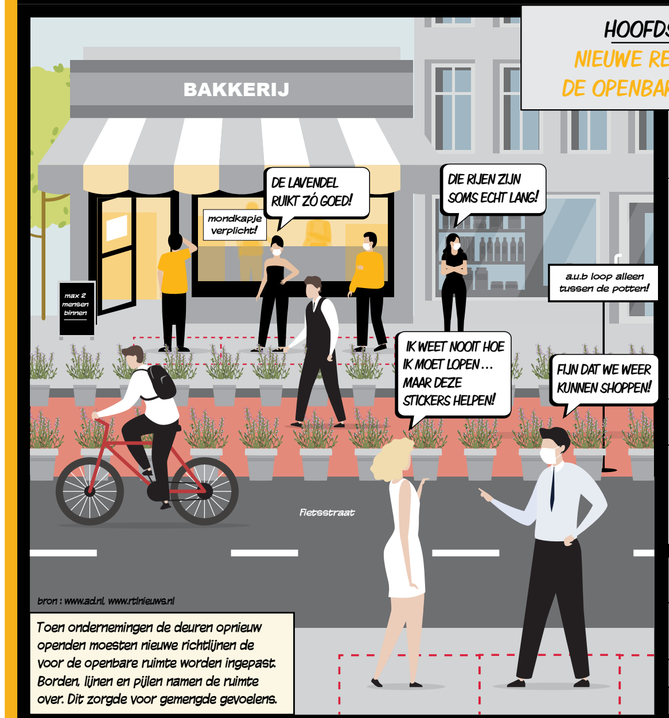

bron : www.ad.nl, www.rtvnieuws.nl

Toen ondernemingen de deuren opnieuw openden moesten nieuwe richtlijnen de voor de openbare ruimte worden ingepast. Borden, lijnen en pijlen namen de ruimte over. Dit zorgde voor gemengde gevoelens.

HOOFDSTUK 5
NIEUWE REGELS IN DE OPENBARE RUIMTE

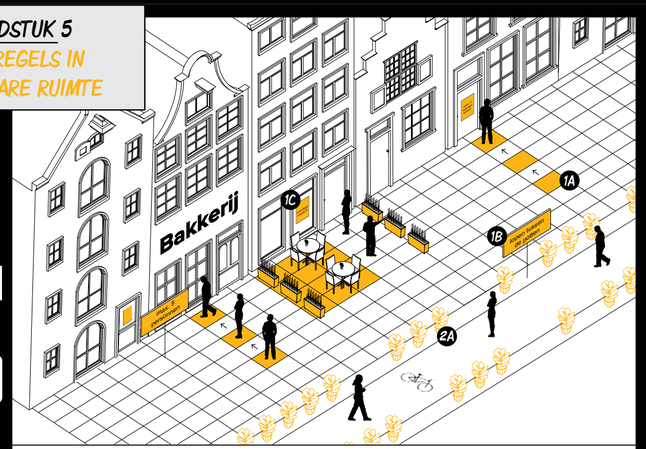

- IS DE OPENBARE RUIMTE FLEXIBEL GENOEG VOOR DE INPASSING VAN DE NIEUWE MAATREGELEN?
- IS HET EENVOUDIG VOOR MENSEN OM DE NIEUWE RICHTLIJEN OP TE NEMEN IN HET DAGELIJKS LEVEN?
- KUNNEN WE OPENBARE RUIMTE ANDERS INRICHTEN OM FLEXIBILITEIT TE VERGROTEN?
- KUNNEN TECHNOLOGISCHE INNOVATIES EN 'AUGMENTED REALITY' ONS IN DEZE RICHTING HELPEN?

inbo

HOOFDSTUK 5:
NIEUWE REGELS IN DE OPENBARE RUIMTE

PROJECT: "SOCIAL RADIUS"

LOCATIE: HEEL NEDERLAND

1 BORDEN
1A. STICKERS EN PIJLEN OP DE STOEP HELPEN MENSEN OM AFSTAND TE HOUDEN.
1B. GROTE BORDEN INFORMEREN MENSEN OVER DE NIEUWE MAATREGELEN VAN DE OVERHEID.
1C. KLEINERE BORDEN GEVEN MEER INFORMATIE OVER DE LOCATIE SPECIFIEKE RICHTLIJNEN EN BEPERKINGEN, ZOALS MAXIMAAL AANTAL AANWEZIGEN

2 ELEMENTEN
2A. ELEMENTEN ZOALS PLANTEN WORDEN GEBRUIKT OM BARIÈRES TUSSEN ONS TE DEFINIEREN

HOOFDSTUK 6
GEVAARLIJK TRANSPORT

Reis tijdelijk zo min mogelijk met het ov
Hoewel de overheid en vervoersbedrijven aangaven dat mensen beter het ov konden mijden, was dit niet voor iedereen mogelijk. Mensen met essentiële beroepen hebben niet altijd een auto ter beschikking. Maar het besmettingsgevaar in drukke treinen, metro's, trams en bussen is aanzienlijk hoger dan in een eigen auto. Mensen voelden zich niet altijd veilig, maar konden ook niet allemaal thuiswerken. Zo ontstond er langzaam een kleine kloof tussen mensen die thuis konden werken of een auto tot hun beschikking hadden en mensen die niet thuis konden werken maar ook geen eigen vervoermiddel bezaten.

Regels in de bus, trein en op het perron
Vervoersbedrijven besloten al snel dat voor mensen die het ov nog gebruikten het houden van anderhalve meter afstand in voertuigen niet mogelijk was. Zo werd het compromis, het mondkapje, als eerste geïntroduceerd in het ov. Naast het verplichte mondkapje werd mensen gevraagd afstand te houden op de perrons en achteraan in de bus te stappen. Fysiek contact werd op deze manier zoveel mogelijk vermeden.

Dit ging niet overal zoals gepland. In een aantal situaties werd het in de spits door uitval van toestellen erg druk. Ook namen veel mensen in de hete zomer tegen het advies in de trein naar het strand. Er ontstonden onveilige situaties.

Lessen voor het herontwikkelen van het openbaar vervoer

1. Ruimte bij vertrek

1A. Bij treinen, metro's, trams en bussen komen veel mensen samen bij het in- en uitstappen. Bewegwijzering en duidelijke instructies moeten ervoor zorgen dat mensen voldoende afstand blijven houden.
1B. Perrons en opstapplekken moeten genoeg ruimte bieden voor wachtende en uitstappende mensen, ook in de spits.

2. Sardientjes in een blik

2A. In het OV kan maar met moeite afstand worden gehouden. Mondkapjes, desinfectie, en nieuwe gedragsregels maken de situatie veiliger.
2B. Zorg dat veiligheid niet volledig afhangt van de persoonlijke verantwoordelijkheid van reizigers, ook zij hebben soms haast, of lappen de regels aan hun laars.

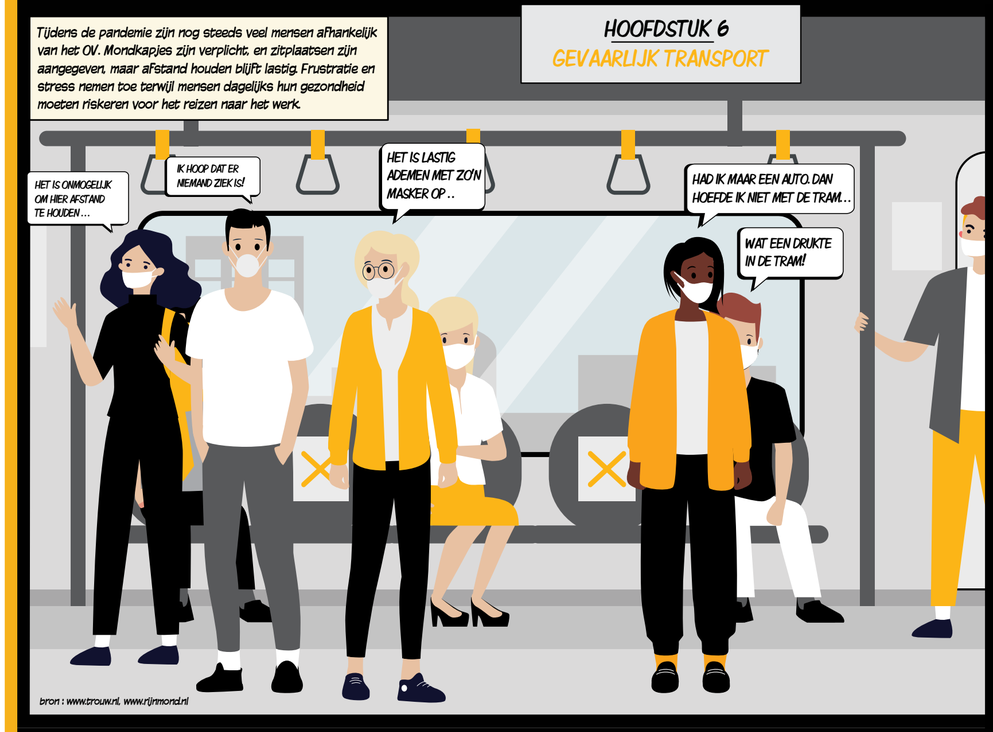

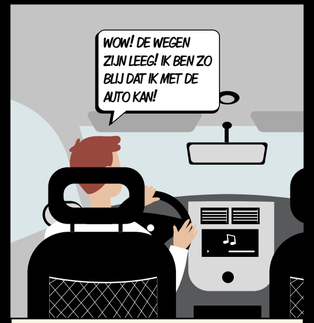

Ondertussen ergens in een Tesla . . .

inbo

HOOFDSTUK 6: GEVAARLIJK TRANSPORT

PROJECT: "SOCIAL RADIUS"	LOCATIE: HEEL NEDERLAND

- HOE KUNNEN WE ZORGEN VOOR EEN VEILIG EN INCLUSIEF OV?

- WELKE ROL SPEELT PERSOONLIJKE VERANTWOORDELIJKHEID IN DE VERSPREIDING VAN HET VIRUS?

- HOE KUNNEN WE MENSEN HELPEN DIE STERK AFHANKELIJK ZIJN VAN HET OV?

- HOE ZORGEN WE DAT HET OV NIET ONOMKEERBAAR WORDT GEKORTWIEKT TIJDENS DE PANDEMIE?

HOOFDSTUK 7
THUIS LOPEN SPANNINGEN OP

Samen opgesloten of helemaal alleen

Waar sommige mensen tijdens de pandemie zonder sociale contacten kwamen te zitten door eindeloos thuiswerken en gesloten faciliteiten, werden veel gezinnen juist op de proef gesteld door samenzijn.
De eenzaamheid sloeg al snel toe bij alleenstaanden. Af en toe een kort belletje met een collega, tekening van een kleinkind, een zoomborrel en voor de waaghals een ‘anderhalvemeterwandeling’ bleken niet voldoende om de gemoederen hoog te houden. De sluiting van de horeca, het verbod op grote samenkomsten en het annuleren van alle evenementen sloeg bij veel mensen hard in. Ook bij de ouderen en andere kwetsbare groepen werd bezoek zo veel mogelijk beperkt.

Bij gezinnen, vooral met jonge kinderen, werd het soms juist wel erg veel van het goede. De kinderen die vanuit huis moesten leren, met de nodige ondersteuning van de ouders, en ouders die thuis moesten werken, onder het toeziend oog van de kinderen. Dagritmes van veel mensen waren niet altijd bestemd tegen zo weinig privacy, rust en concentratie. De ontstane spanning tussen de partners en tussen de kinderen liep soms uit in ruzie.

Ook de inrichting van het huis leek niet altijd klaar voor thuiswerken. Vooral mensen met huisgenoten of kleine appartementjes moeten het soms doen met een hoek van de keukentafel.

Lessen voor het herontwikkelen van het interieur

1. Ruimte voor ontmoeting (op afstand)

1A. Een raam of balkon aan de straat zorgt dat je in contact met de buitenwereld blijft. Vanaf hier kun je zelfs op afstand babbelen met een goede vriendin.
1B. Zorg voor licht en ritme. Ontbijt niet aan dezelfde tafel als waar je werkt. Kan het niet anders? Verplaats de tafel, of ga aan het andere eind zitten.

2. Werkbestendig thuis

2A. Een comfortabele werkplek thuis is een must. Ruimte voor een bureau, en voldoende licht doen wonderen.
2B. Zorg ook voor een geschikte plek voor de thuisonderwijs van de kinderen. Breng voor hen, net als voor jezelf, ritme aan de dag.

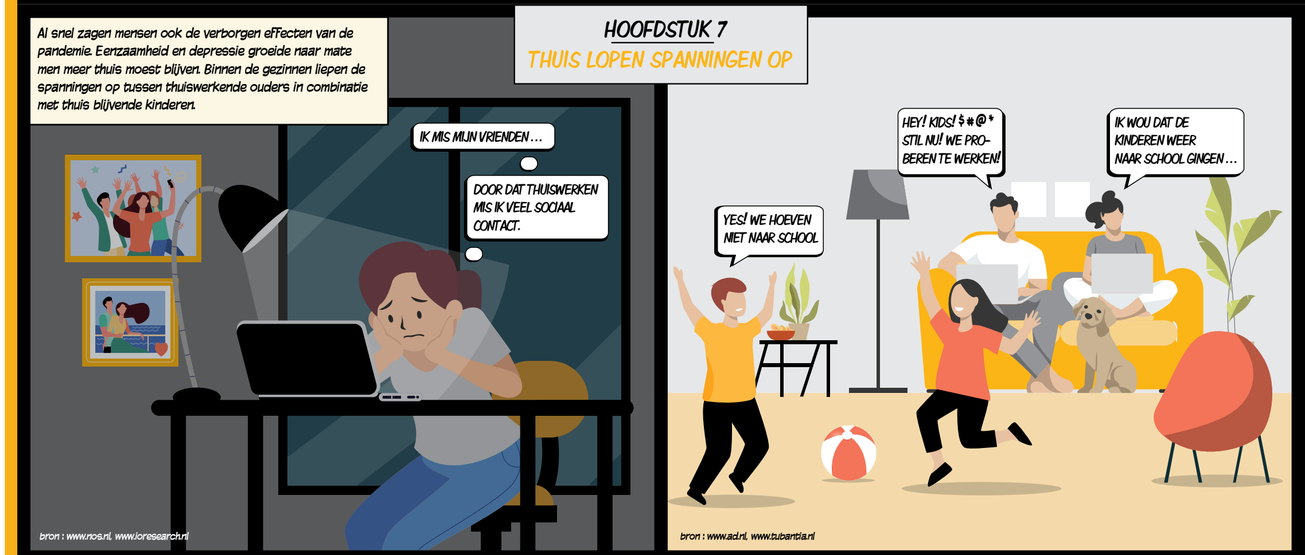

inbo

HOOFDSTUK 7: THUIS LOPEN SPANNINGEN OP

PROJECT: "SOCIAL RADIUS"

LOCATIE: HEEL NEDERLAND

- NIET IEDEREEN HEEFT EEN PLEK OM THUIS TE WERKEN. VEEL MENSEN WONEN MET HUISGENOTEN OF IN KLEINE APPARTEMENTEN ZONDER GESCHIKTE RUIMTE.

- HOE KUNNEN WE DE MENTALE GESTELDHEID VAN MENSEN DIE OP ZICHZELF WONEN BESCHERMEN? HOE BLIJVEN OOK ZIJ IN CONTACT MET ANDEREN?

- WELKE MIDDELEN KUNNEN WE GEBRUIKEN OM CONTACT TE HOUDEN?

- HET IS VAN GROOT BELANG OM TE BEGRIJPEN WAT ANDEREN DOORMAKEN, OM CONFLICT TE MIJDEN EN COMPASSIE TE TONEN.

- HOE KUNNEN WE WONINGEN ONTWERPEN DIE DEZE NIEUWE WERKELIJKHEID AANKUNNEN, EN RUIMTE BIEDEN VOOR CONFLICTVRIJ WONEN.

- HOE KUNNEN WE SCHOLEN EN KANTOREN OPTIMAAL BENUTTEN OM DE DRUK THUIS TE VERLAGEN?

- HOE ZORGEN WE VOOR GESTROOMLIJND THUISONDERWIJS ALS HET OPNIEUW NODIG BLIJKT?

- MAAR HET MEEST BELANGRIJK BLIJFT: WEES LIEF! WE MOETEN HET SAMEN DOEN.

TIJDLIJN

MAART T/M SEPTEMBER 2020

WAT IS ER GAANDE?

inbo
Urban Strategy

MAART

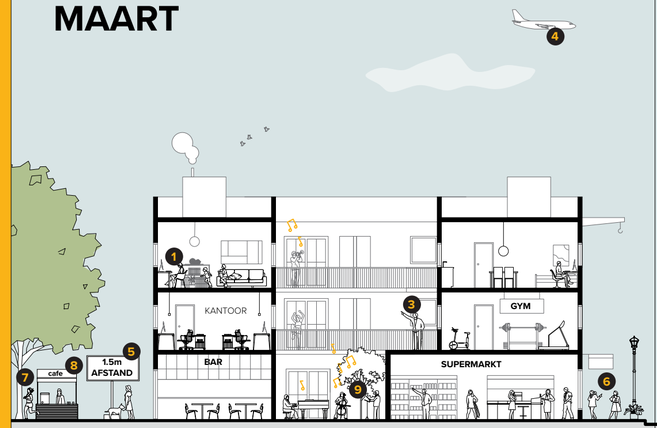

1. Thuiswerken bij niet essentiële beroepen.
2. Evenementen met meer dan 100 verboden. Cafés, restaurants (afhaal wel mogelijk), sportscholen, scholen en kinderdagverblijven, musea, stadions, dierentuinen, pretparken, hogescholen en universiteiten gesloten.
3. Zo weinig mogelijke sociale contacten ontmoeten. Geen bezoek aan ouderen.
4. Niet naar het buitenland reizen. 83% minder vluchten Schiphol eind maart.
5. Nieuwe symbolen en aanduidingen beheersen het straatbeeld en ons gedrag.
6. Anderhalvemetersamenleving - Supermarkten lijnen, mandjes, regels. 1 klant per 10m2.
7. Mensen gebruiken parken en de openbare ruimte om te bewegen en voor sportactiviteiten.
8. Diverse nieuwe bedrijven ontstaan én ondernemingen gaan creatief om als reactie op de coronamaatregelen waaronder kiosken in het park en de toename aan online shopping-platforms.
9. Mooie initiatieven reizen de pan uit, zoals muziekavonden in binnentuinen voor de hele buurt en balletvoorstellingen voor verzorging-stehuizen.

APRIL

1. De Nederlandse overheid beveelt het gebruik van maskers aan maar verplicht het dragen van maskers niet, omdat er geen bewijzen zijn voor preventieve bescherming tegen het Coronavirus.
2. Geen van de zeven potentiele corona-apps voldoen aan de criteria van de overheid voor anonimiteit en betrouwbaar.
3. De KNVB bevestigd dat het voetbalseizoen wordt afgebroken. Ondanks de huidige stand wordt er geen titel toegekend aan de koploper.
4. Er is minder criminaliteit, maar meer overlast op straat.
5. Woningsdag is de nieuwe Koningsdag. Nederlanders proosten en toosten op de verjaardag van de koning vanuit de eigen woonkamer, balkons en huizen. Willem-Alexander brengt een online bericht uit waarin hij ‘‘iedereen die Nederland gaande houdt’’ bedankt.
6. Winkels gaan weer open. Onze levensbehoefte om te winkelen werd zichtbaar met lange rijen voor de bouwmarkt en IKEA.
7. Het advies om thuis te werken leidt voor het eerst tot geen files in Nederland.

MEI

1. De intelligente lockdown werd versoepeld. Basisscholen en zwembaden gingen weer open. Contactberoepen, waaronder de kapper, konden weer aan de slag.
2. Het nieuwe advies - van “blijf thuis” naar “blijf thuis als je symptomen hebt”.
3. Het openbaar vervoer werd weer beschikbaar voor iedere Nederlander. Reizen met maximaal 30 personen en een mondkapje.
4. Een record aantal werklozen dreigt.
5. Het kabinet introduceert het Coronadashboard.
6. Parken werden soms in de nacht gesloten vanwege drukte en incidenten door het mooie lenteweer.

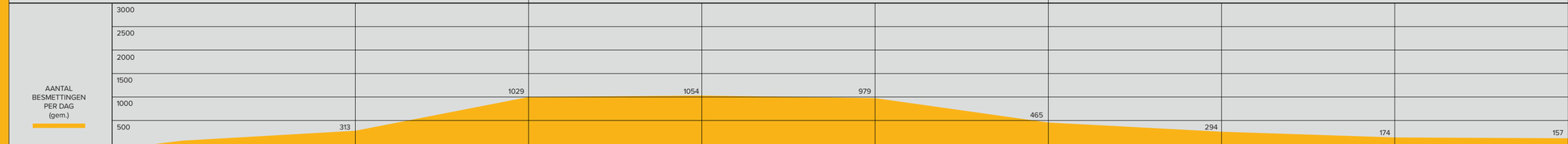

JUNI

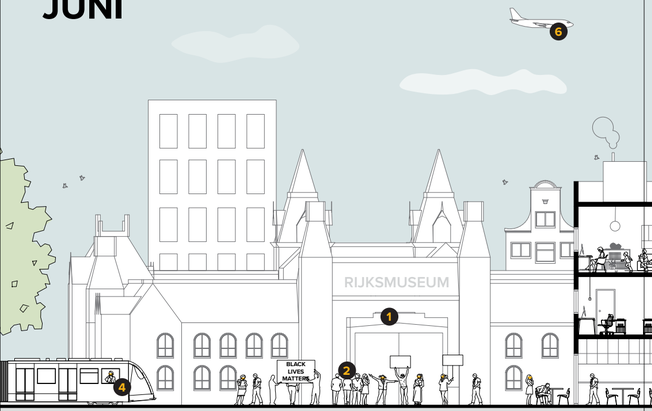

1. 1 juni was de datum waar iedereen naar uit keek. De maatregelen werden verder versoepeld. Hogescholen en unis gaan deels open. De horeca opent zijn deuren, met verplichtte reserveringen, maximaal aantal 30 personen op 1,5 meter afstand. Musea, cafe's en bioscopen openen hun deuren (2e pinksterdag). 30 mensen in een de filmzaal waar normaliter 380 man kunnen zitten.
2. Veel demonstraties op het malieveld. Rechter komt meerdere malen aan het woord; maar verbiedt demonstraties. Volle Dam bij racismeprotest Black Lives Matter, geen anti-racismeprotest uitgedeeld.
3. BOA's krijgen wapenstok na mishandeling op druk bezochte stranden.
4. Meeste OV-reizigers houden zich aan de mondkapjesplicht meldt de NS.
5. Iedere Nederland met klachten kan zich laten test zonder een verwijzing van de huisarts. Mensen hebben in de eerste week massaal gebeld om zich te laten testen, maar het aantal besmettingen valt mee.
6. De luchtvaart werd zwaar getroffen. Nog steeds staan veel vliegtuigen aan de grond en moeten om uitval en technische mankementen te voorkomen eens in de zoveel tijd de lucht in. Dit kost vliegtuigmaatschappijen veel geld.

JULI

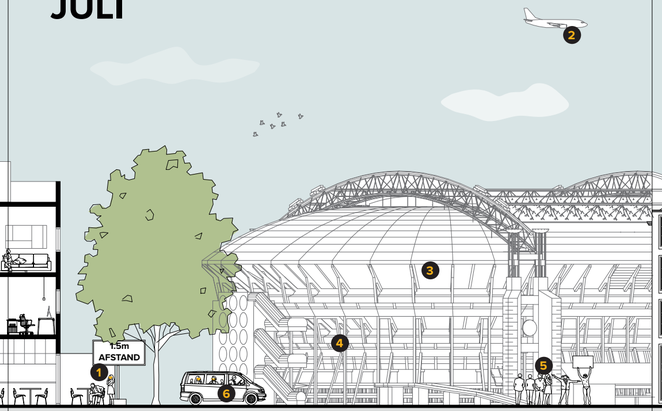

1. 1,5 meter afstand van anderen is en blijft de norm. Er is geen maximum aantal bezoekers meer. Sportscholen/kantines en sauna's open
2. De zomervakantie is begonnen. We kunnen en mogen op vakantie.
3. Testen met een beperkt publiek beperkt welkom in stadions.
4. Binnen en buitensporten is weer toegestaan. Ook in groepsverband.
5. Toenemende demonstraties Viruswaanzin.
6. Samen reizen in de auto mag weer. Direct heeft het impact op het aantal verplaatsingen in Nederland. Mensen gaan weer meer reizen zowel binnen als naar het buitenland.
7. Touringcars en openbaar vervoer kunnen gebruik maken van alle zitmogelijkheden.

AUGUSTUS

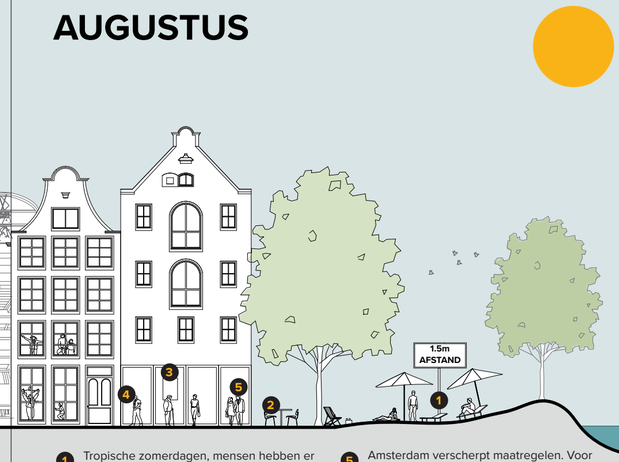

1. Tropische zomerdagen, mensen hebben er lak aan. De stranden zijn overvol. Toegangswegen naar stranden, parken en bossen worden afgesloten om te kunnen blijven handhaven.
2. Boetes en sluitingen door corona-besmettingen in cafés Utrecht en Amsterdam.
3. Horeca moet voortaan gasten registreren.
4. Er zijn veel onduidelijkheden en tegenstrijdige maatregelen. Mensen mogen wel naar de kroeg, maar niet naar kantoor.
5. Amsterdam verscherpt maatregelen. Voor toerisme en niet-Amsterdammers zijn de maatregelen onduidelijk.
6. De regering heeft de veiligheidsregio's gevraagd om plaatselijk maatregelen te nemen. De verantwoordelijkheid ligt bij de burgemeester. Er komen geen landelijke maatregelen. Scholen voeren daarom zelf een mondkapjesplicht in én er kom een nieuw steunpakket voor ZZP'ers.
7. 150.000 gratis perenboompjes op te halen. De export naar het buitenland komt nog niet op gang.

SEPTEMBER

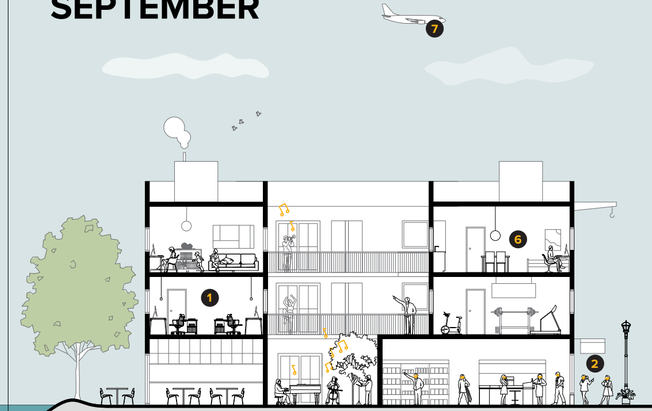

1. Een tweede lockdown is in aantocht. Het aantal besmettingen neemt toe en nu vooral onder de jongeren. Eén visie is duidelijk, het sluiten van verpleeghuizen doen we niet! De impact op ouderen en gevolgen van eenzaamheid waren tijdens de eerste lockdown hartverscheurend.
2. De boete gaat van 390 naar 95 euro.
3. Corona testwachttijden nemen verder toe. Het onderwijs is de dupe en loopt warm voor commerciële aanbieders. De kamer onderzoekt de mogelijkheden om de zorg en leraren voor te trekken om getest te kunnen worden.
4. De corona-app is af, maar het uitrollen laat nog op zich wachten.
5. Het Nederlandse vaccin gaat grootschalige testfase in.
6. Maatregelen nemen weer toe: Bezoek in de eigen woning, in de tuin of op het balkon is beperkt tot 3 gasten. Het aantal personen per ruimte wordt beperkt tot 30. Eet- en drinkgelegenheden hebben tot 21.00 inloop, om 22.00 uur is de zaak gesloten. Sportkantines zijn gesloten. Sportwedstrijden zonder publiek.
7. Het advies is het aantal reisbewegingen zoveel mogelijk te beperken.

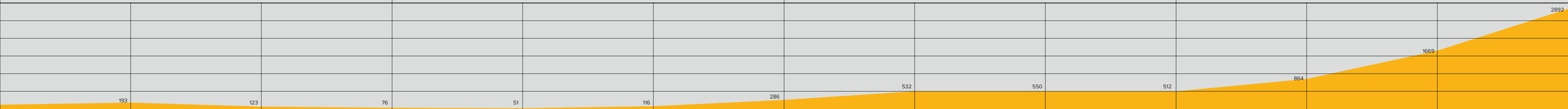

HET NIEUWE GEBRUIK VAN DE WONING, BUURT, WIJK EN STAD.

Geen gezellige gesprekken bij de koffiemachine.
Gelukkig vonden we andere manieren om sappige roddels te delen.

Geen toevallige ontmoetingen langs het voetbalveld. Gelukkig zijn we slim genoeg om elkaar op andere manieren op te zoeken.

Stel dat we in 2070 terugkijken naar 2020.
Een jaar met ups en downs.
Een jaar waarin verschillen groter waren dan ooit. Maar vooral ook het jaar waarin hartverwarmende initiatieven voorbij zijn gekomen.

Gelukkig hebben we deze foto's nog.

5 TEGELS AFSTAND
Mensen blijven manieren vinden om te blijven communiceren.

ZONNE STUDI(E)O

Studentenkamers worden geoptimaliseerd.
Ramen en kozijnen krijgen een nieuwe betekenis

BAMMETJE IN DE ZON

Unieke kans om te genieten van de rust in de stad tijdens de lunchpauze.

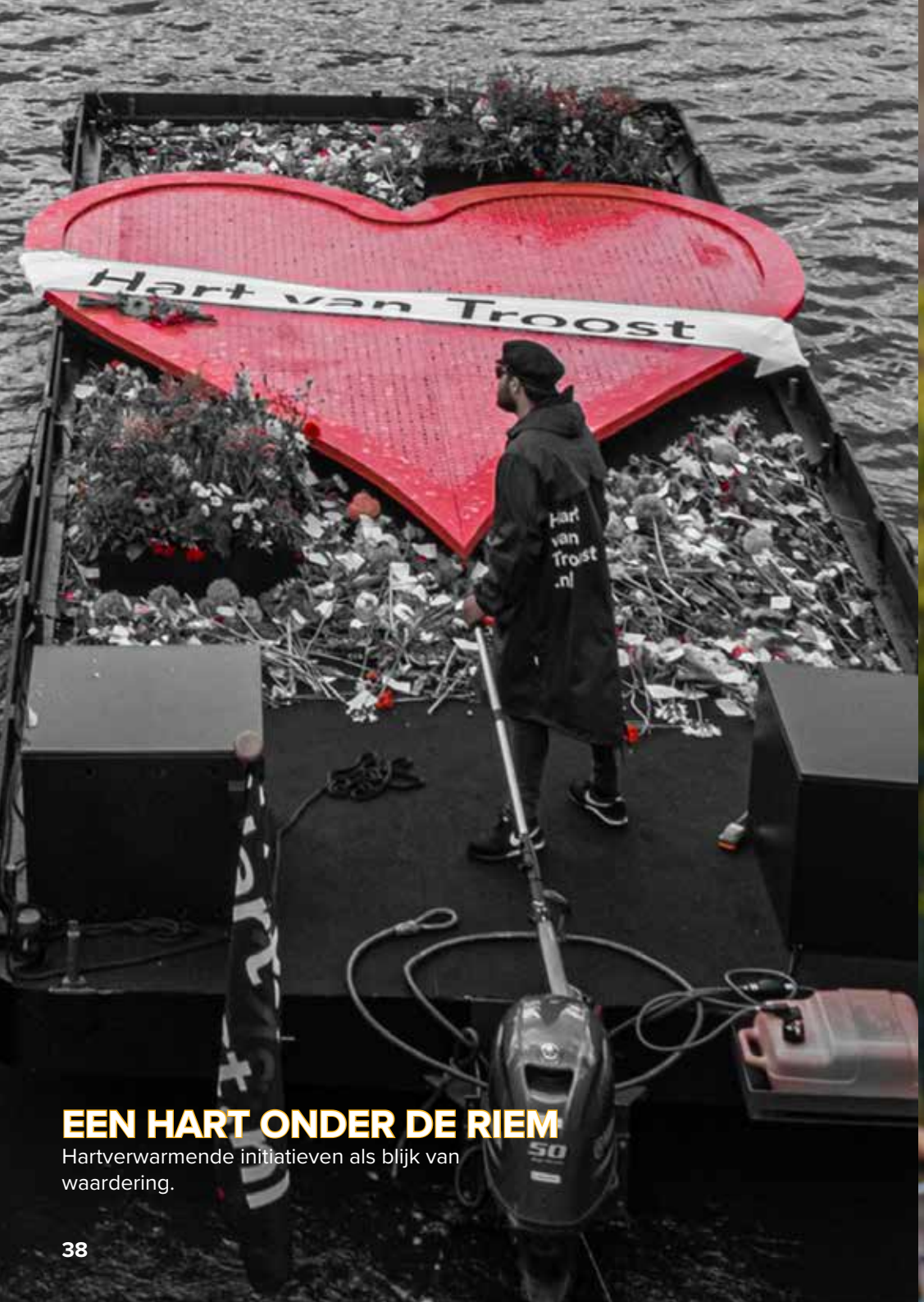

EEN HART ONDER DE RIEM

Hartverwarmende initiatieven als blijk van waardering.

HUNKEREN NAAR EEN KNUFFEL

Kunstenaars introduceren creatieve manieren om een aanraking mogelijk te maken.

ZICHTBARE LITTEKENS

De crisis zorgt soms voor verlies en afstand tot dierbaren. En zorgt voor de ontdekking van nieuwe contacten.

DE MONDKAPJESMAATSCHAPPIJ

Afstand houden is niet altijd mogelijk.

ZEG MONDKAPJE WAAR GA JE HEEN?

De mondkapjesplicht maakt het weer mogelijk om op reis te gaan.

BEACHPROOF DE ZOMER IN

Door het sluiten van sportscholen wordt de buitenruimte actiever gebruikt.

NEDERLAND IN BEWEGING

Tijdens de lockdown in beweging blijven is en blijft een uitdaging.

RUIM BAAN VOOR TERRASSEN

Parkeerplaatsen worden opgeoffert om ruimte te maken voor ruimere terrassen.

TE FIETS, TE AUTO EN TE BEEN

Nieuwe regels zorgen soms voor verwarring in de openbare ruimte door het introduceren van fietsstraten.

HAMSTEREN

Uit angst worden veel basisbehoeften grootschalig ingeslagen.

LEVENSBEHOEFTE NR 1.

Door ruimtegebrek in winkels moet men buiten wachten.

HET WERK GAAT DOOR

We blijven werken om de stad toekomstbestendig te maken.

TOERISTEN BLIJVEN WEG

Door corona komen steeds minder buitenlandse toeristen naar Amsterdam. Tegelijk trekken meer Nederlandse dagjesmensen naar de steden.

SUPPORT YOUR LOCALS, TÓCH?

Lokale ondernemers die op toeristen gefocust zijn, hebben het lange tijd financieel moeilijk in de stad.

DE DIKKE CORONA VAN DALE

Nieuwe spreuken en afkortingen worden in rap tempo opgenomen in de Nederlandse taal. Woord en beeld raken mensen.

EEN OOGJE IN HET ZEIL HOUDEN

Voor ouderen wordt contact met anderen steeds minder vanzelfsprekend.

MET GESLOTEN DEUREN

De horeca bedenkt allerlei manieren om het “oude normaal” in stand te houden.

DICHT, DICHTER, STRAKS WEER DICHTBIJ

Niet alle professies kunnen op afstand. De ramen en deuren op de Amsterdamse Wallen zijn lange tijd gesloten.

ZWERFVUIL ANNO 2020

Wegwerpmondkapjes beginnen het straatbeeld te beheersen.

ANDERHALF-HALF-METER

Het inschatten van anderhalve meter is niet eenvoudig en wordt niet overal gewaarborgd.

MONDJESMAAT-MAATREGELEN

Sommige maatregelen zijn ongemakkelijk.

AMSTERDAM IN EEN NOTENDOP

Amsterdam in beeld. Foto's gemaakt van maart tot oktober 2020.

ÉÉN ICOON - TWEE GEZICHTEN

De Dam en het Damrak in tijden van de pandemie.

DE CREATIEVE SECTOR

De reactie vanuit de creatieve sector op de pandemie.

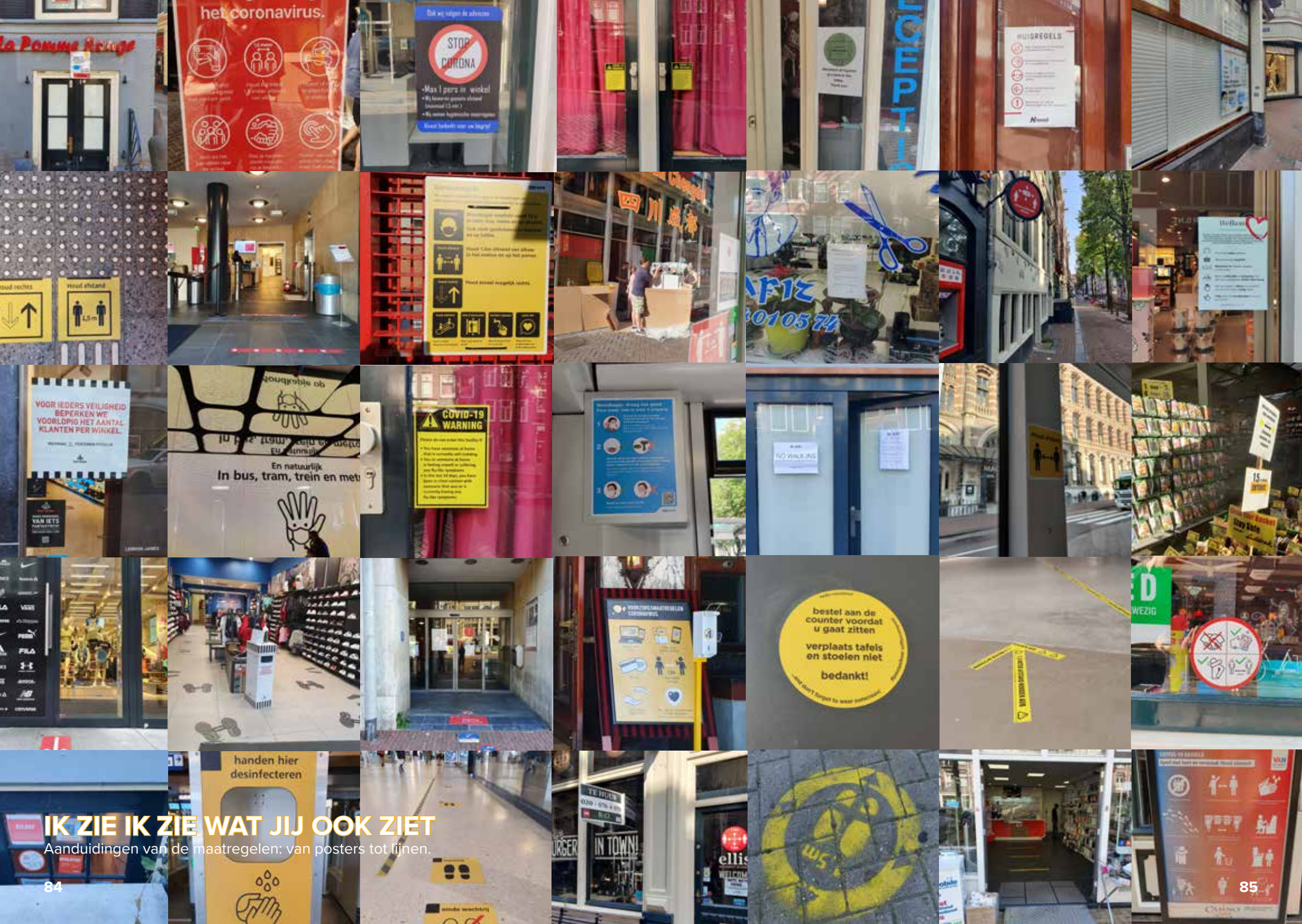

IK ZIE IK ZIE WAT JIJ OOK ZIET

Aanduidingen van de maatregelen: van posters tot lijnen.

HUMANS OF AMSTERDAM
PERSPECTIEVEN

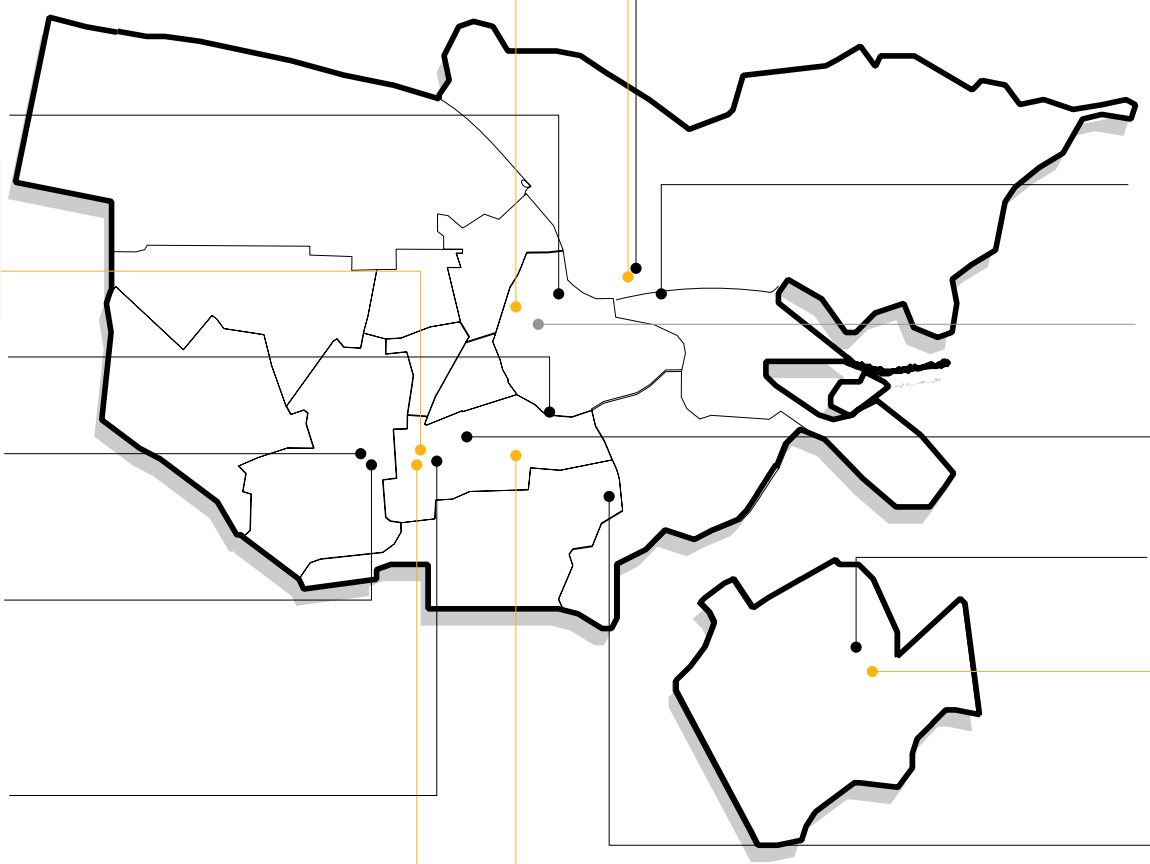

Toerisme
Eigenaar Martin
Hotel
Amsterdam-Centrum

Sport
Eigenaar Jerry
Sportschool
Amsterdam-Oost

‘Wij zijn zelf verantwoordelijk voor het ontsmetten van de apparaten en kluisjes. Dat de kleedkamers ook open zijn vind ik minder belangrijk. Eigenlijk weten we allemaal dat als we willen blijven sporten, hygiëne en gezondheid hand in hand gaan.’
(Sporter)

“Een schijntje van de normale drukte. Ik vind het wel fijn, de rust. Wij krijgen instructies, maar geen verplichtingen. Ik kies zelf voor mijn eigen maatregelen als machinist.”
(Machinist - buiten wachtend bij het station)

‘Fijn die initiatieven. Waar eerst geen plek was voor ouderen, is er sinds de coronapandemie een nieuwe ontmoetingsplek ontstaan. Met lekkere koffie en de dagelijkse krant.’
(Dame zittend bij de sportschool)

Horeca
Barista Hilmi
Koffiekar
Amsterdam-Zuid

‘Wij houden ons aan de regels vanuit de overheid. Tafels op 1,5 meter, maar de mensen zelf verplaatsen ze weer...’
(Coffeebarmedewerker Amsterdam-Centrum)

‘Van circa 2000 bezoekers per uur in de hoogtijdagen naar 2000 per week.’
(Beveiliger museum Amsterdam-Centrum)

‘De vraag ‘Hoe gaat het nu echt?’ wordt mij diverse malen per dag gesteld. Ga iemand anders benaderen.’ Hoorn opgehangen uit frustratie.
(Kapper)

‘Ik mis het persoonlijke contact. Ik mag zelfs mensen niets meer op de kaart uitleggen.’
(Medewerker hotel Amsterdam-Zuid)

‘We helpen elkaar.’
(Inwoner Bijlmer)

Geen behoefte aan een gesprek. ‘Ik wil gewoon mijn werk kunnen uitoefenen, daar haal ik alles uit. Wij zijn nauw in contact met de gemeente over maatregelen om open te kunnen blijven.’
(Eigenaar sportschool)

Onderwijs
Lerares Saskia
Basisschool
Amsterdam-Zuidoost

‘We doen wat we kunnen. We hebben extra tijd tussen de cliënten en bieden telefonisch en face-to-face de zorg die iedereen nodig heeft. De mensen en hun gezondheid staan voorop.’
(Assistent huisarts)

‘Corona laat zijn sporen na. De mens laat zijn sporen na. Ik zit thuis en word gek. Dus ruim ik de buurt maar wat op. Corona brengt ons mooie en minder mooie bijkomstigheden. Onmacht. Ongelijkheden. Radeloosheid. Daar wil ik het bij laten.’
(Mondmaskersopruimende meneer)

Horeca
Manager Jon
Brunch-restaurant
Amsterdam-Zuid

Dienstverlening
Kapper George
Kapperszaak
Amsterdam - Zuid

SOMS STOND DE RIJ TOT OM DE HOEK!

Profiel
Hilmi
Barista en eigenaar van een koffiekar,
Amsterdam-West

Leven
'Ik hield mijn normale ritme vast,' zegt Hilmi. *'Ik stond op de normale tijd op en ging op de normale tijd naar huis.'* Er waren uitzonderingen. Soms moest hij zijn vrouw ontlasten. Die werkt vanuit huis en met de kinderen ging dat niet altijd even makkelijk.

Werk
Aan het begin van de crisis sloten alle koffiezaken en cafés. Hilmi mocht openblijven en doordat mensen thuis werkten kreeg hij zelfs extra klanten. Soms stond de rij tot om de hoek, wel 20 minuten lang! *'Veel mensen werken thuis en gaan liever naar buiten dan in een café zitten. Dan komen ze al snel bij mij uit.'* De verbindende rol die Hilmi in de buurt heeft werd volgens hem tijdens de crisis nog sterker. Buurtgenoten vroegen hem of hij een oudere vrouw onlangs nog had gezien. Hij wist hen te vertellen dat het goed met haar ging, maar dat ze bang was om koffie te komen halen als het druk was.

Hilmi heeft door de goede zaken geen hulp hoeven vragen aan de overheid. Hij had van de crisis financieel geen last.

Ruimte
Meiden die langskwamen wilden Hilmi graag helpen om wachtende klanten te attenderen op het houden van de benodigde afstand. Ze tekenden met stoepkrijt grote cirkels op de grond met grappige opdrachten.

Zo moesten klanten elkaar op anderhalve meter een mop vertellen of zwaaien naar voorbijfietsende mensen. Hilmi had de creaties graag permanent gehouden, maar de regen spoelde ze weg.

‘DIT KON ER OOK NOG WEL BIJ...’

Profiel

Jon
Manager brunchrestaurant
Amsterdam-West

Leven

De stad ademt weer, vindt Jon. Veel expats zijn vertrokken en dat geeft kansen. Zo heeft hij relatief eenvoudig een nieuwe woning kunnen vinden in de anders zo begeerde Pijp in Amsterdam. Sinds het tijdelijke sluiten van het restaurant en het sterk gelimiteerde uitgaansleven heeft hij meer tijd om door te brengen met zijn partner en te genieten van de kleine dingen. De maatregelen begrijpt Jon goed. Ook vindt hij dat Amsterdammers zich goed gedragen ten opzichte van elkaar en vaak netjes afstand houden.

Werk

Het restaurant waar Jon werkt moest door maatregelen meteen twee maanden sluiten. Ze begonnen veel te laat met het bezorgen van maaltijden vond Jon. ‘*Daar hadden we veel eerder mee kunnen beginnen. We blijven er na deze situatie waarschijnlijk ook mee doorgaan.’* Het restaurant is ondertussen met een aantal beperkingen weer geopend, al hebben ze veel personeel moeten laten gaan. Er is in het restaurant en op het terras een maximum aantal stoelen vastgesteld om klanten goed afstand van elkaar te kunnen laten houden. Het terras hebben ze met toestemming van de gemeente op een aantal parkeerplaatsen uit kunnen breiden. Bij binnenkomst kunnen klanten zich na het desinfecteren aanmelden en worden ze naar een tafel verwezen. Jon geeft aan dat ze al met al toch een flink aantal plekken voor gasten moesten inleveren. *‘Ach,’* verzucht hij, ‘*We krijgen ze toch niet gevuld.’* De overlast van de werkzaamheden aan de trambaan voor de deur, samen met het wegblijven van toeristen en kantoormedewerkers uit de omgeving, is slecht voor de zaken. De huurbaas wilde over huurverlichting niets horen en het kwakkelende toerisme komt door het virus moeizaam weer op gang. Met jaloezie keken ze naar het restaurant om de hoek. Daar aan het water gelegen deden ze goede zaken. Bij Jon bleven mensen weg door de wegwerkzaamheden en aan de oever kon op het nieuwe en grotere terras goed afstand worden gehouden. Jon bekent dat ze serieus hebben overwogen om het restaurant permanent te sluiten. Vlak voor dit zou gebeuren kwam de voorman van de werkzaamheden aan de trambaan langs. Hij vertelde dat ze een doorsteek zouden maken naar de bouwput. Dit gaf het restaurant weer de bereikbaarheid die het zo hard nodig had. Jon geeft aan niet te ver in de toekomst te willen kijken. *‘We hopen dat het allemaal snel voorbij is en de normale gang van zaken weer terugkomt, maar het kan zomaar weer fout gaan.’*.

Ruimte

In het restaurant wordt afstand gehouden, bijna de helft van de stoelen is weg en er is een aanmeld- en desinfectiestation bij de ingang. Het terras is uitgebreid op de parkeerplaatsen voor de deur, maar door de benodigde afstand zijn er nog maar 50 van de 80 zitplaatsen over. Bereikbaarheid is misschien nog wel de grootste boosdoener: door de werkzaamheden aan de trambaan lopen mensen niet meer spontaan langs.

‘AFSTAND BIJ EEN INTIEME PROFESSIE’

Profiel
George
Haarstylist
Amsterdam-Zuid

Leven
De familie van George woont in Griekenland, hij maakte zich veel zorgen of hij ze nog wel kon bezoeken. En hij was bang dat hij zijn klanten of oudere vrienden zou besmetten. Nu is hij vooral verrast, corona lijkt niet meer een rol te spelen in de samenleving. Het normale leven lijkt gewoon weer door te gaan.

Werk
George vertelt dat hygiëne een groot aandachtspunt is geworden bij zijn werkzaamheden. Omdat de afstand tussen kapper en klant altijd kleiner is dan anderhalve meter ligt de focus op andere maatregelen. Tussen elke knipbeurt worden föhns, scharen, stoelen, schorten en handdoeken ontsmet of gewassen. De persoonlijke verhouding die George graag met zijn klanten heeft, zoals het geven van een knuffel of een hand, moet even plaatsmaken voor een ‘voetgroet’. Het dragen van een mondkapje is voor hem niet verplicht. Toch draagt hij er soms een, bijvoorbeeld als klanten er zelf een dragen, als ze behoren tot de kwetsbare doelgroep of als ze aangeven dat ze dat fijn zouden vinden. Het bezoek nam na de heropening weer even toe, omdat veel mensen lang niet geweest waren. Toch liep het ook snel weer af. Veel mensen werken thuis en hebben minder sociale gelegenheden waarvoor ze er goed uit moeten zien.

George werkt veel met vaste klanten. Dat hield hem goed bezig, maar spontane bezoekjes vielen helemaal weg. De zaak heeft volgens George overheidssteun moeten gebruiken om de salarissen door te betalen. Ondertussen zijn voor George de zaken voorlopig weer terug naar normale intensiteit. Toch maakt hij zich zorgen over de toekomst. Hij weet dat een aantal klanten hun baan hebben verloren en dat mensen in deze tijd wat meer op hun geld gaan letten.

Ruimte
Door de maatregelen kunnen maar een paar stoelen in de zaak gebruikt worden. Dit betekent veel minder bezoek. Afstand houden tot de klant is bij dit beroep onmogelijk.

‘SOMMIGE KINDEREN VERDWENEN VAN DE RADAR’

Profiel
Saskia
Basisschoollerares groep 7
Amsterdam-Zuidoost

Leven
Werk kostte Saskia meer tijd en moeite dan voor de coronacrisis en ze werd gedwongen om thuis te sporten. Maar het ritme dat ze voor haar leerlingen wilde behouden, behield ze ook voor zichzelf. Ze bleef sporten, gezond eten en gezond leven.

Werk
Van de ene op de andere dag moesten de kinderen thuisblijven. Voor Saskia en haar collega’s was het een enorme uitdaging om lessen op afstand te geven en vooral: waardevol contact te houden met de leerlingen. Al snel besloten ze dat de lessen online plaats moesten vinden. Saskia begon haar lessen op te nemen voor haar klas. Die continuïteit leek haar goed voor de leerlingen.

Daarnaast startte ze met het maken van vlogs van haar dag en verzon ze ‘challenges’ voor de kinderen. Zo had ze toch het nodige contact met haar klas en de kinderen met elkaar. Saskia geeft aan dat sommige leerlingen ineens van de radar verdwenen. Niemand nam thuis de telefoon op, huiswerk werd niet ingeleverd.
Meiden hadden moeite contact met elkaar te zoeken, een aantal jongens uit de klas hadden dat probleem niet. Ze spraken elkaar elke dag in het online spel ‘Fortnite’.

Saskia zegt dat zij en haar collega’s het zelf moesten uitzoeken: het online lesgeven, het contact houden met de kinderen, het afstand houden. Duidelijke richtlijnen voor onderwijs kwamen er niet en tijd voor voorbereiding al helemaal niet. Ze geeft aan dat vooral het online lesgeven niet makkelijk voor haar was.

Ruimte
Afstand houden in de klas bleek al snel lastig. Het contact met de individuele leerlingen vergt volgens Saskia soms ook dat je fysiek dicht bij de kinderen bent en met ze meekijkt. Nadat de leerlingen weer terug mochten komen naar school werden de klassen uit elkaar gehouden en kreeg elke klas een vaste speelplek op het schoolplein. Ook ouders die kinderen kwamen brengen en halen moesten op een vaste, aangegeven plek wachten. Voor de leraren en leraressen zelf werd afstand houden van elkaar soms lastig. De gangen zijn smal, de printruimte te klein.

‘WE HEBBEN EEN TOPLOCATIE, MAAR...’

Profiel
Martin en Francina
Eigenaars hotel
Amsterdam-Centrum

Leven
De stad is stil, dat valt Martin het meeste op. Hij ziet dat veel mensen zich niet aan de regels houden en dat frustreert hem. ‘*Ik en zeker ook mijn vader zijn altijd al mensen die anderen erop wijzen als ze zich niet aan de regels houden. Dus dat doen we nu ook.*’ Tot voor kort kende Martin zelf niemand die het virus had. Toch is hij er niet gerust op. ‘*Ik weet niet wat er met mij gebeurt als ik het virus krijg,*’ zegt hij. Voor zijn zaken is het desastreus, maar hij vindt dat de regels moeten blijven zolang dat nodig is.

Werken
Zakelijk gezien gaat het slecht. Ze zitten middenin het centrum. Een toplocatie. Normaal gesproken hebben ze in deze periode een bezetting van 90 – 95%, met een kamerprijs die over de kop gaat. Voor de overheid besloot om hotels te sluiten waren er al annuleringen. Mensen werden angstiger en evenementen stonden op losse schroeven. Met een hotel in het centrum lijd je nu helaas meer verlies. Martin heeft regelmatig contact met collega’s elders in Nederland. Zeeland, de kust en de hei draaien met volledige bezettingen. Dat is op Schiphol en in het centrum van Amsterdam wel anders. *‘Wij mogen onze handen dichtknijpen met 60% bezetting tegen een kamerprijs die de helft is van de normale prijs.’*

Ze hebben normaal veel toeristen uit de VS in het hotel. Gasten van cruiseschepen, zakenlui die voor een congres in de stad komen. *‘Mensen uit de VS vinden ons omdat we een franchise van een Amerikaanse keten zijn. Die Amerikanen, die komen niet meer, maar ook de cruiseschepen blijven weg en de congressen zijn geannuleerd.’*

Hoop houdt Martin wel, hij kan niet anders. Over een jaar hoopt hij dat de zakelijke markt weer is aangetrokken. Die congressen zullen later pas weer komen, denkt hij.

Ruimte
Bij binnenkomst is het direct duidelijk dat de regels van het RIVM worden gehandhaafd. Je moet je handen desinfecteren en de receptioniste zit achter een spatscherm. Dezelfde schermen zijn in de lobby als afscheiding geplaatst. Martin wijst ons gelijk op de opkomende markt van coronaproof producten.
De spatschermen tussen de tafels zijn er vooral om een gevoel van veiligheid te creëren. De overheid ziet ze niet als een middel om de afstand tussen gasten te kunnen verminderen. *‘Wat we kunnen doen, doen we. We willen gasten een veilig gevoel geven, ondanks de schijnveiligheid,’* zegt Martin. De hotelgasten die er nog zijn weten zelf dat ze onderling afstand moeten houden. Ook het ontbijt is anders georganiseerd: het buffet is vervangen door een persoonlijke ‘ontbijtset’. Zo kan de afstand beter bewaard blijven.

‘WE GEVEN IETS TERUG AAN DE BUURT...’

Profiel

Jerry
Eigenaar sportschool
Amsterdam-Oost

Leven

‘In 2013 verhuisden we van een veel te dure ruimte met grandioos uitzicht naar een nieuwe maar goedkopere, donkere ruimte. In eerste instantie was ik best onzeker en worstelden wij met de vraag hoe we onze passie voor sporten en het ondersteunen van de gezondheid van mensen konden realiseren in deze ‘uitdagende kelder’. Maar 1 maand later, nog tijdens de verbouwing van de nieuwe ruimte, stond al een aantal mensen te wachten om weer sportief aan de slag te gaan in de fitnesskelder.’ Vol passie vertelt Jerry dat hij dit niet had durven dromen, maar dat dit wel zijn idee over een nieuwe toekomst bevestigde. Regelmatig had door zijn hoofd gespookt dat de oplopende kosten van de oude locatie hem zouden dwingen te stoppen. Dat hij weer ergens als medewerker aan de slag zou moeten. Jerry, zijn vrouw en twee zonen hadden een droom: een sportschool met horecamogelijkheden. Maar welke kant het ook op zou gaan, ze zouden elkaar steunen. *‘Tussen ons onderling leverde het geen stress op*,’ zegt Jerry. *‘Wij hebben elkaar altijd gesteund en de diverse toekomstscenario’s dagelijks besproken en waar nodig aangepast.’*

Werk

De lockdown bood nieuwe inzichten. *‘Ook wij zochten naar alternatieven om onze abonnementhouders tegemoet te komen. Wij deden ons best om onze dienstverlening op peil te houden. Wij hebben met de trainers geprobeerd online lessen op te nemen en die te delen via YouTube en onze social media kanalen. Maar we kregen terug dat de motivatie thuis ver te zoeken was. Met een groep trainen betekent dat je beter je best doet.’* Tijdens een persconferentie in mei werd sporten in de buitenlucht toegestaan. *‘Wij kozen er niet voor om daadwerkelijk onze apparatuur buiten te plaatsen. Wel hebben we groepslessen naar buiten verplaatst, naar het grasveld aan de overzijde. Dat werkte: zo konden we in een klein gezelschap o.a. bootcamps organiseren. Ook de halters gingen mee*.’ Is sporten in de openlucht wellicht ook na corona een blijvertje? Jerry: *‘Het is het overwegen waard. Onze leden zijn in ieder geval enthousiast over deze voorlopige oplossing.’*

De nieuwe werkelijkheid

‘*Corona is niet achter de rug en dat zien we nog steeds,*’ zegt Jerry. *‘Door de locatie kunnen wij maximaal 30 personen per 90 minuten ontvangen. Dat houdt in dat mensen bij ons moeten reserveren. Mocht men onverhoopt impulsief langskomen, dan geeft dat geen garantie om direct te kunnen sporten. Dan kijken we ter plekke hoeveel sportende leden er aanwezig zijn en bepalen dan of sporten mogelijk is. Wij rekenen eigenlijk op het verantwoordelijkheidsgevoel van de mensen zelf. Duidelijke communicatie en informatie zorgt ervoor dat klanten respect hebben voor onze mening, die van de trainer én van elkaar.’*

Ruimte

‘We zien nu dat de leden niet alleen naar fitness komen om spieren en conditie op te bouwen, maar ook voor het sociale aspect. Dat is deels de kracht van onze sportschool. Wij hebben een kleinschalige ontmoetingsplek met espressobar om gezamenlijk een kop koffie te drinken. We bieden een luisterend oor en zijn van betekenis in de buurt.’ De sociale factor is volgens Jerry, en een bezoeker die helemaal geen lid is van de sportschool, een toegevoegde waarde. De dame (62 jaar) vertelt vol lof over de mogelijkheid om in alle rust de krant te lezen en te genieten van een cappuccino. Jerry denkt dat de rol en functie van de sportschool door corona een klein beetje is veranderd. *‘Wat de toekomst ons gaat brengen weten we niet, maar wij blijven de regels nauwlettend in de gaten houden.’*

Urban Strategy
Architectuur
Bouwkunde
Interieur

Kon. Wilhelminaplein 29
1062 HJ Amsterdam
T +31 (0)20 421 24 22
info@inbo.com

Amsterdam
Eindhoven
Heerenveen
Rotterdam
Shanghai
Amersfoort

December 2020

ISBN 978-90-9034368-6

www.inbo.com